

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr 83. ANULU XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Dumineca. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
citra espeditura. Pretulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
car' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 21 Oct. (2 Nov.) 1865.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratiile se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero
mici, pentru o don'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu 20. Redactiunea „Telegrafului Romanu“ este
pofita de Escelenti'a Sea Bar. Siagun'a, ca sa publice re-
spunsulu Inaltuaceluiasi urmatu la harth'a Escelentiei Sele Dlui
Archiepiscopu Siolutiu, ca prin aceea sa se faca dindestulu
mai multoru, provocari confidentiali de o parte, ear de alta
parte spre delaturarea unoru pareri imaginarie. Responsulu
cestionatu suna asiá:

Escelentia!

Multu pretiuita-Ti scrisore din 22 ale cur. proceindu-o
amu vediutu. ca ceri dela mine unu responsu fara amanare
in caus'a nationale.

Eu Ti marturisescu Escelentia! ca nu sumu in stare a
corespunde dreptei provocari a Escelentiei Tale, caci, ca unu
romanu marturisescu sinceru, ca in imprejurarile de fatia in-
terne si esterne nu potu afla compasulu basei, carea sa
me manduca in combinatii; eu nu vedu alta, decatu unu chaosu
acoperitu cu unu valu intunecosu si fatalu. Ori ce audu, ori
ce vedu, nu este alt'a, decatu o idea pripita, carea adeseori
sbora si prin lume, fara sa se afle cine-va, a o reduce la unu
resonu maturu si bineprecegetatu. Ce potu dice alt'a in labi-
rintulu acestui chaosu, fara sa me vaietu cu poetulu: Flere
possem sed juvare non.

Mai departe nevrendu a me lasa in mai deaprobe desfa-
siurare a stadiulu celui fatalu, in care se afla astadi caus'a
natiunala, in sa nu cu vin'a Archiereiloru, caci cu vaietari na-
fiunea nu s'aru folosi intru nimic'a, cutediu a observa in pri-
vinti'a tinerei unei adunari nationale numai atat'a, ca eu, a-
fara de suslaudat'a provocare a Escelentiei Tale de nicairea
n'amu primitu nici unu semnu, si nici o umbra de parere pen-
tru tinerea vreunei conferintie nationale, ci dincontra audu,
ca voci sbora in lume contrarii celoru din Conferintia tinuta
la Escelenti'a Ta, si adeca, ca o conferintia convocanda prin
Archiereii, fiindu octroiata, aru fi urgisita.

In astefelu de pusatiune fatale, si intre astefelu de impre-
jurari critice, pentru mine nimic nu este mai consulta, decatu
sa fiu cu priveghiere, ca onorea natiunii si caus'a ei cea drepta
sa nu se compromita in nici unu chipu, seu celu putinu, nu
cu vin'a Archiereiloru.

In fine asigurezu sinceru pe Escelenti'a Ta, ca eu nu
mai din veneratiune, ce amu citra persón'a Escelentiei Tale,
si din adictiunea citra caus'a drepta natiunala Ti amu scriu
acestea, si Te rogu, ca acestu responsu alu meu sa nu lu
mesuri dupa scurtimea lui cea esterna, ci dupa cuprinsulu lui
internu; cu care veneratiune distinsa amu onore a remane
si acum Alu Escelentiei Tale umilitu servu. Sabiu 11/23
Septembre 1865.

List'a Regalistiloru,

„Korunk“ ne aduce in nrulu 128 list'a regalistiloru dela
diet'a viitore.

Dela reg. Guvernu:

1. Cont. Ludovicu Folliot de Crenneville, 2. Michael
Fogarasi, 3. cont. Ioann Nemes, 4. Gustavu Groisz sen., 5. b.
Ioann Bornemissa, 6. cont. Gavriilu Bethlen, 7. Fridericu Haupt,
8. b. Dom. Kemény sen., 9. Alexiu Nagy, 10. Conrad Schmidt,
11. Alessandro Lazaru, 12. Bogdan Iakab, 13. Jacob Ranni-
cher, 14. Emericu Daniel, 15. Ladislau Buteanu, 16. Daniel
Pataki, 17. Carolu Gebbel, 18. Alessandro Pál, 19. Ioann
Hajos, 20. Servianu Popoviciu, 21. Fridericu Schreiber, 22.
Iosifu Goch Kovásznai, 23. Nicolau Barbu, 24. Samuilu Po-
rutiu, 25. Ladislau Vaida, 26. Daniilu Székely, 27. Aloisiu
Kedves, 28. Albertu Grúz, 29. Fridericu Bell, 30. Iosifu
Kromberg.

Dela tabla regia:

31. b. Carolu Apor, 32. Ioann Alduleanu, 33. Emericu
Szentgyörgyi, 34. Gregoriu Szebestyén, 35. Michailu Orbonasiu,

36. Ladislau Kabos, 37. Antoniu Tribus, 38. Demetriu Moga,
39. Antoniu Stoic'a, 40. Georgiu Romanu, 41. Stefanu Mezei,
42. Mateiu Papu Grideanu, 43. Nicolau Gaietanu, 44. Ioann
Bodola, 45. Iosifu Berzeviczy, 46. Ioann Siandoru, 47. Ca-
rolu Topler, 48. Ludovicu Gall.

Comiti supremi si Amploiati superiori.

49. Georgiu Pogány, 50. Augustinu Ladai, 51. cont. Fran-
ciscu Beldi, 52. b. Georgiu Kemény. 53. b. Ludovicu Iosika,
54. b. Daniilu Bánffy, 55. Lupu Véér, 56. b. Franciscu Nop-
cia, 57. Ioann Puscariu, 58. Alessandro Bohatielu, 59. Ga-
vriilu Daniel, 60. cont. Dionisiu Kalnoki, 61. Antoniu Mko,
62. b. Albert Horváth, 63. Gregoriu Beldi.

Regalisti:

64. Georgiu Anghialu, 65. b. Lazaru Apor, 66. b. Iosifu
Apor, 67. Iosifu Balázs, 68. Iosifu Bálint, 69. b. Albertu Bánffy,
70. cont. Nicolau Bánffy, 71. b. Sigismundu Bánffy, 72. Gre-
goriu Baranyai, 73. Ladislau Barsay, 74. Georgiu Baritiu,
75. cont. Georgiu Beldi, 76. cont. Dom. Bethlen, 77. cont.
Franciscu Bethlen sen., 78. cont. Gavriilu Bethlen jun., 79.
cont. Emericu Bethlen, 80. cont. Iosifu Bethlen sen., 81. cont.
L. Bethlen jun., 82. cont. Michailu Bethlen, 83. cont. P. Beth-
len, 84. Georgiu Paulu Binder, 85. Paulu Biro, 86. Samuilu
Bodola, 87. Iacobu Bologa, 88. Georgiu Boér, 89. b. Iosifu
Bruckenthal, 90. Ioann Constantinu, 91. cont. Georgiu Csáky,
92. Carolu Czák, 93. b. Antoniu Dioszegi, 94. Alessandro Dobra,
95. Georgiu Doms'a, 96. Lupu Donath, 97. Ieremi'a Eranosz, 98.
cont. Ladislau Eszterházi, 99. Samuilu Fekete, 100. Iosifu Filtzsch,
101. Franciscu Földvári, 102. Georgiu Pöldvári, 103. Iosifu
Földvári, 104. b. Edmund Drotleff Friedenfels, 105. Stefanu Cs.
Fülei, 106. Ioann Gál, 107. Emericu Gálfalvi, 108. b. Albertu
Gerliczi, 109. Alessiu Gyárfás, 110. cont. Franciscu Gyulai,
111. cont. Ludovicu Gyulai, 112. cont. Franciscu Haller, 113.
cont. Ignatiu Haller, 114. b. Iosifu Henter, 115. Eduardu
Herberth, 116. Michailu Herberth, 117. Franciscu Hollaki,
118. Stefanu Horvath, 119. b. Sigismundu Inezedi, 120. Paulu
Istvánffy, 121. Ladislau Iszlai, 122. b. Ioann Iosika, 123. Daniilu
Kabos, 124. Paul Kalnoki, 125. Capitulu alba-carolinu, 126.
Conventulu dela fer. feciora Mari'a, numitu colosiumonostoreanu,
127. Michailu Keceli, 128. b. Franciscu Kemény, 129. Moise
Keserü, 130. Fridericu Kirchner, 131. cont. Gavriilu Kornis, 132.
Antoniu Koronka, 133. Stefanu Kovács, 134. Ioann Kriza, 135.
Antoniu Lásszloffy, 136. Laurentiu Lészai, 137. Elia Macellariu,
138. Petru Macskasi, 139. Ioann Maioru, 140. Petru Manu,
141. Iosifu Mariafi, 142. cont. Ioann Mikes, 143. cont. Eme-
ricu Mico, 144. b. Emericu Miske, 145. Demetriu Moldovanu,
146. Ios. Mosa, 147. Gavriilu Munteanu, 148. Iosifu Nagy,
149. b. Ladislau Nopcia, 150. Aloisiu Papp, 151. Emericu
Pekri, 152. Ioann Pocsá, 153. bar. Const. Zenob. Popu, 154.
Macedonu Popu, 155. Ladislau Basiliu Popu, 156. Sa-
muilu Nagy Radnotfai, 157. b. Carolu Rauber, 158.
cont. Ioann Rhédai, 159. Michailu Rettégi, 160. Fride-
ricu Roth, 161. b. Ludovicu Rosenfeld, 162. b. Franciscu
Salmen, 163. b. Andreiu Siagun'a, 164. b. Carolu Schuller
Löwenthal, 165. Fridericu Schneider, 166. Alessiu Simion, 167.
cont. Sterc'a Siolutiu, 168. Ludovicu Szabo, 169. Sigismund
Szatsvay, 170. Iosifu Szalánczy, 171. Ignatiu Szeredai, 172.
cont. Dom. Teleki sen., 173. cont. Nic. Teleki, 174. cont. Sa-
muilu Teleki 175. Dr. G. D. Teutsch 176. cont. Michailu Tol-
dalogi, 177. cont. Nic. Thoroczka, 178. Alessandro Tho-
roczkai, 179. I. F. Trausch, 180. Stefanu Ugron, 181. La-
zaru Ugron, 182. Alessandro Ujfalvi, 183. Ioann Vanci'a, 184.
cont. Albertu Wass, 185. cont. Nic. Wass, 186. Paulu Vasiciu,
187. Iosefu Wächter, 188. bar. Franciscu Weszelenyi sen. 189.
Ios. Andreiu Zimmermann.

Revista dinaristica.

„Debatte“ vorbesce in vre-o doi numeri despre o abantia
cuadrupla intre bar. Bach, Schmerling, Lassér si Lichtenfels

foti centralisti de calibrulu celu mai greu. Acelu diuarianu vrea sa asigure ca intre numitii aru fi statu si mai nainte neintrerupta contielegere si ca Schmerling au gresitu si stricatu ajungerea scopului seu numai prin cerbicós'a positiune fatia cu Magiarii.

Venturi de aceste centralistice si absolutistice tragu putinu cate putinu fara de a le poté mesurá departarea originii lor. Asiá afara de denuntiarea de mai susu si afara de ce mai reproducerau cu alte ocazioni ne pomenimu cu „Pesti Hirnök“, carele iara respira unu ventuletiu de felulu acest'a, nu denuntiandu, ei dandu invetiatura compatriotiloru sei. Le areta mai antáiú marinimositatea regésca cu care au pasitu regele facendu concessiuni si pretinde ca popórele sa se arate multiamitóre. Pretinde cá Magiarii sa fia intielepti, sa jertfésca si ei din partesi in favórea unei transactioni si sa nu ignoreze faptele implinite. Desaproba portarea acelu ce in credeele loru politice se exprima asiá de dictatoricu cá si candu s'aru aflá intra dominium si cá candu dela ei aru depinde statuarea conditiuniloru de transactione. Incheia apoi dupa ce arata modurile ce suntu de a se urmá, pentru cá rezultatulu dietei venitóre sa fia binecuvantatu, — cu aceea, ca responsabilitatea pentru acestu resultatu nu va cadé asupr'a regimului carele au delaturatu tóte pedecile pentru o transactione, ci pre acei'a sub a cároru influentia s'a facutu alegérite.

„N. Fr. Bl.“ insigua positiunea ministriloru Belcredi si Larisch, cá sguduita dar pune apoi in parentese unu semnulu intrebárei. Continua in sa cu provocare la „K. Z.“ ca intre acesti doi ministri si intre barbatii de statu magiari s'aru fi escatu diferentie ipsemnate, de órece cesti din urma nu s'aru fi potendu invoí nici decum cu ideile federalistice, pe care ministrulu de statu acum fára de vre-o reserva le cam da pe fatia. Intr'o adunare de notabilitáti sa se fia exprimatú acest'a, cá centralistu nu póte sa fia, dualistu nu va sa fia, asiá i remane numai federalismulu, pre care in sa barbatii de statu unguresci cari dominéza adi situatiunea lu perhorescéza din tóte poterile.

Cátu pentru sustinerea federalismului de cátra ministrulu de statu ne da „Zukunft“ in unu articulu de fondu : „(Quous-que tandem)“ cam urmatórele deslusiri :

„Zukunft“ adeca vorbesce in acelu articlu de o ipotésa, dupa carea ministrulu de statu si colegii sei translaitani nu voru sa scia de o deslegare a lucrurilor in tipu dualisticu si dice, ca de-si semnele ce se vedu suntu amenintátóre ipoteseci acstei'a, „Zukunft“ totu o mai lása in valóre. Cu tóte acestea nu póte sa nu observe mai departe ca in istoria au mai fostu casuri de acelea, de s'au intemplatú lucruri pre cari ministerele nu le voieau.

„Situatiunea de astadi este asiá de desvoltata, incátu intentiunile antidualistice a dlui ministru de statu pntina garantia se paru a ne mai dá contr'a poterei torentelui dualisticu, cáru politic'a ministeriului Belcredi i deschide din luna in luna totu mai multe carári.“

Numera apoi mai multe calamitáti cari le-au suferitu contele Belcredi in politic'a sea federalistica. Asiá un'a in Transilvani'a unde au trebuit se jertfeasca elementele cele adicte unitatei imperiali, magiariloru, cari suntu pentru dualismu ; a dóu'a in Ungari'a, unde Mailath au organizatu administratiunea de asiá incátu este mai esclusivu in mánile magiariloru cari suntu toti dualisti: a trei'a in tierile corónei boemice, in Galiti'a si in tierile austriace unde nu au sprijinitu elementele slave federalistice contr'a dualismului ; in fine — presupunendu-se ipotesa de mai susu — lu mai ascépta un'a adeca a patr'a in Croati'a, unde Magiarii si dau tóta silinti'a de a sgudui institutiunile pe cari se baséza autonomi'a regatului triunitu, — de a silí pe Croati la o politica pessimistica si pe urma a se aruncá in bratiile dualismului. Urmarea acestoru aru fi dupa „Zkft“ caderea ministeriului Belcredi, indata ce s'aru incercá a face vre-o opusetiune dualistiloru.

Dechiaratiune.

Fiindu din mai multe párti onorabile intrebatu, de voiescu ori nu a fi alesu de deputatu la diet'a fiitóre ? — aflu cu cale a me dechiará : ca eu nici decum nu me aflu in pusetiune, de a poté primí vre'unu mandatu de ablegatu pentru diet'a fiitóre, din mai multe cause. Acést'a aducendu-o la cuno-scinti'a respectiviloru domni si frati, li multiamescu totodata pentru increderea, cu carea si de astadata binevoira a me onerá.

Sabiuu in 19 Octobro 1865.

Nicolau Popoia, Protosinchelu metrop.

Factori pentru desvoltarea poporului nostru
Brasiovu in Octobro 1865.

Dintre tóte cate ne suntu de lipsa in vietia, desvoltarea este cea mai d'antáiú ce ne lipsesce. Despre acést'a crá sa amintésca cine-va, macaru candu se incepú anulu scolasticu 1865/6 déca nu e organu cá sa desbata acést'a cauza ne'nteruptu; de acést'a avemu detorintia a ne'ngrijí fia-care si a areta semne ca nu s'a racitu pre'ngrijirea din anii trecuti. E dreptu ca barbatii competenti suntu coplesiti de chesti'a politice, de aceea facemu macaru noi óre cari amintiri despre aplicarea factoriloru cuviinciosi pentru desvoltarea poporului nostru.

Acesti factori suntu : 1) scóla cu invetiatorii ei; 2) Preotímea séu pastorii turmei si 3) Asociatiunile ; acestea suntu poterile principali cari potu dá direptiunea, pentru crescerea si desvoltarea unui poporu, pentru cascigarea subsistintiei, a moralului, a energiei, a activitáti, a economiei, a artei a meserieloru si asiá pentru cascigarea materialului séu a averei cari tóte facu vaz'a unui poporu si i dau nume de civilisatu.

Se vedemu dara cum suntu aplicati acesti factori pentru crescerea poporului nostru.

Scóla, acestu institutu, care este celu mai neaperatu factoru alu desvoltárei, dorere ca la noi nu se afla in totu loculu. Intraremu in constitutiune nu sciu déca ea impintena estu institutu de desvoltare. *) Scimu ca mai náinte s'a dísu ca dregatori'a politica a ajutata a se infiintia cele mai multe scóle; scimu ca s'a argumentatu ca preotímei este'a i se recunósce acestu merit. Noi tacemu si despre meritele din trecutu si despre cele infiintiate, **) voimu a atrage atentíunea asupr'a celor ce nu-su infiintiate, cá sa se infiintieze. Romania pe care o a desceptatu nemuritorulu Lazaru alu Transilvaniei a fácutu instructiunea obligátóre, noi sa remanemu indereptu ? Nu, in sa cine sa se intereseze aici de instructiune cu o astfelu de energia ?***) Ca constituti'a dietéza purcedere libera la instituire. Se vede †) dar ca in viitoriu numai preotímea are a nu si uitá de ast'a chiamare care a aretat'o Apostoli si Evangelistii. Preotulu dara care nu va avé scóla in comun'a s'a, n'a facutu destulu chiamárei sale, pentruca neavendu scóla nu póte avé fii demni sufletesci, cari sa lu intieléga, nu póte fi urmatoriulu apostoliloru ; nu póte merge nainte cu tempulu. Elu dar are sa cerce tóte mijlócele : venituri, repartitii, colecte, scurtu prin cuventu si alergare sa infiintieze scóla in comun'a s'a, macaru de aru invetiá singuru copiii in cas'a s'a, scóla sa tie. Cu aceste amu vrutu sa dícu sa cerce totu ce se póte, sa calce usile totororu celor ce potu a lu ajutási o scóla buna se faca, cá sa se invetie copiii. Apoi pentru nisce asemenea staruintie la noi unde si preotii se vaeta ca n'au cu ce traí, sa se premieze meritulu unoru atari preoti. Spre acést'a, scólele trebuiescu cercelate mai desu de DD. Inspectori cercuali séu de DD. Protopopi, cari facendu rapórté la tóta lun'a, progressu aru trebú sa fia. ††)

Astadi in sa de-si se vedu atari scóle in fiintia, totusi nu in totu loculu si mplinescu Invetiatorii chiamarea lor. †††) Multi póte ca nu suntu apti de ajunsu, pentru asemenea chiamare, séu n'au aplecare cátra acést'a, ori le lipsesce pregatirea, séu n'au pedagogie, si n'au nici o metoda. De aceea de-si s'a laudatu unii invetiatori, totusi despre alti amu auditu chiaru si dela D. Comissari, ca nu sciu dá nici o direptiune buna copiiloru, séu o instituire de dómne ajuta. Ei a infiptu o spaima in copii, incátu acesti'a de fric'a lor nu potu cuprinde cele ce li se voshesce. Asta maniera n'arata nici metod'a nici direptiunea cuvenita pentru desvoltarea copiiloru. Ea purcede din principiulu stengaciu, si urméza dupa acelu dupa care se indruméza animalele. Prin astfelu de principu nu se castiga dragostea si increderea eleviloru, ci se perde. La nisce asemenea invetiatori le lipsesce method'a, cá sa si o procure acést'a nu le recomandámu pe Diesterveg si pe multímea pedagogiloru germani ci i rogámu sa citésca mai desu Organulu pedagogicu mai alesu la paginile 19, 55, 90, 92—121. Ear déca nu voru acést'a, atunci auda macaru din biseric'a ce direptiune arata Invetiatorulu Christosu pedagogulu pedagogiloru prin Evangelia. Acést'a ne spune ca d. Christosu imbratsiendu prunci díse : „nui duduiti pre acesti'a lasatú sa vina la mine“ prin aceste cuvinte se recomanda iubire nu horopsire. Mai incolo D. Christosu vorbiá cu ori cine, mergea pre la ori ce casa si indreptá reulu spre bine, Invetiatorii nostri nu voru sa caute séu sa scie pe parintii copiiloru, cá sa afle si se paraliseze influentiele stricacióse, ajutandu desvoltarea precum le díce si Org. ped. f. 18. — Spre acést'a are lipsa

*) Constitutiunea cá atare de siguru nu'lu impedece. Red.)

**) Ce ? meritele ? Red.)

***) Se va gasi cine-va. Red.)

†) Dar nu din cele pána aci desfasurate. Red.)

††) Esti prea zelosu dle ! pe tóta lun'a va fi cam greu, cáci atunci PP. Prof. aru fi totu pe drumu. Red.)

†††) Ai face mare servitiu publiculu caudu ai vorbí dupa date ! Red.)

Invetiatorul se cunoșca obiceiurile și ocupaciunea deafara, sa fia in deșă contielegere cu parintii, că dacă acele sunt rele sa le delature.

Langa acestea s'a observatu ca multi desgusta pe copii cu aceea, ca le dau multu a memoria de rostu din cunoscutele noastre cărți: Ciasloyulu catechisulu și alte fără a intielege ei ce-va din eele ce dicu, căci nu li se explica. Spre inlesnirea acestoru cetésca Organ. pedagog. f. 187 și 192 literale a), b), c) și d).

Apoi asemenări naratiuni esemple, invetiaturi practice de curatienie, de stima și de economia, cari starnescu simțulu și rațiunea eleviloru precuu dice și Org. ped. la f. 126 și 129 și cari pre la școlele altoru nēmuri se usuaze căci desvólta mai iute pe copii, la școlele noastre nu se pré intrebuintieza.

Mai departe in multe locuri nu se stărnesc nici indemnulu eleviloru prin ambițiune, prin cunoșcerea și desvöltarea onórei sele, pentru ca din impulsulu seu se invetie iar nu de fric'a bótei că animalulu. a.

Asemenea metoda rea, asemenea manieri pentru crescere nu desvólta simtiementulu ci-lu tempesée, se deda elevulu a fi poruncitu, a nu se ingrijí de nimic'a pâna nu i se poruncesco. Ast'a dedare sa naturaliseze și ajungandu cine-va la ori ce studii aceea dedare nu se perde, ci se degeneréza in servilismu. Acést'a trebuie delaturata din redacina, atunci inca candu incepe copilulu a se desvólta. Deci bine aru fi, că crescatorii prunciloru se cerce mijlóce, care se-i faca că din indemnulu seu sa invetie iara nu de frica; sa se areto a cuprinde ei iubirea studiulu; sa-i faca a pricepe candu sciu ce-va, ca posedu ce-va demnu și suntu mai vrednici ca cei ce nu sciu séu că cei ce nu-su in curatienie și nu-si au lucrările lor. In fine indemne Invetiatorii nostri și on. Inspectori pe parinti că sa-si dea și copilele la școlă, căci numai candu vomu avea mame bine crescute și demne, vomu avea și fii buni și barbati vrednici. Ceea ce are copilulu de la mam'a sea i remane pe viétia, deci deca a fostu acést'a unu obicei reu, aceeași va remané. Dovéda la acést'a suntu ca cutare boieriu care avea mii de galbeni venitu, candu intr'a unde-va trebuia sa fure ce-va. (?) — De ce? pentruca asiá ad vediutu elu dela doic'a care l'au crescutu și carea furá dela tatálu lui și s'a naturalisatu (?) și la elu fără a semti; de acést'a umbla și cutare onoratoriu (?) murdaru, celalaltu hétu iara cei mai multi servili și lingusindu-se, mintindu, insielandu și vendiendu și pe tatálu seu — pentru ca a crescutu vendiendu in cas'a loru séu la crescatorii sei de acestea. Observati de ce copii indata alérge la sugare, pentru ca vedu pe Invetiatoriulu loru fumandu. —

Acestea și alte nu trebuiescu inlesnite copiiloru, ci trebuiescu desradacinate, căci altfelu mai multu ii strica școl'a decâtu li agonisește. Deci priminda copilulu in școlă cunoșce-i aplicările, cunoșcei cas'a și viétia dela parintii sei căstigai iubirea increderea și ascultarea și apoi printr'o metoda uman'a fă din elu angeru.

2. Factoru e preotulu séu pastorulu. Acestu pastoriu care la noi se asemenéza in totu intielesulu cuventulu; Pastoriulu poporulu nostru de pâna aci cari au avutu numai sciintia scripturei au fostu conducatorii poporulu; ei au făcutu ce au potutu pentru cultivarea inimei prin taine și biserică, prin catedra inse mai putinu; cu tóte acestea ei au făcutu in inaintarea natiunei, cătu a potutu, căci cari alti a fostu pâna aci și cari se fi avtu increderea lui decâtu preotii? Deci dara ceea ce s'a făcutu pâna aci loru este a lise multiamiti.

Deca natiunea noastră are fii literali și căti-va amploiatii in posturi mai inalte, pe acesti domni intrebati ca suntu mai toti fii de preoti. Chiaru și acei'a suntu fii de preoti cari dicu ca preotii sa nu se mai amestece in alte afaceri, ci se-si vadia de epatrafiru. Acést'a pretindere nu o potu primi — dupa religiunea noastră — nici atunci candu toti fii natiunei aru avea câte o facultate sciintifica, pentru ca preotii nostri suntu și cetățieni și proprietari.

Preotulu carele dice ca are a grijí numai de viétia fiitóre dar nu și de cea pamenténa, nici unu sufletu nu va poté face demnu de raiu, pentruca sufletulu in viétia e legatu de trupu, trupulu este nai'a care-lu pórtă, de acést'a are a ingrijí mai intâiu, că nai'a sa nu inece sufletulu (! Red). Acesti'a trebuie se-i dea o direptiune; trebuie se conpuie pe ogasie drépta; trebuie se-i dea invetiatura, de morală de intielegere se da esemplu cu faptele milei duhovnicesci, se-i arete a-si căscigá hran'a prin sciintie, industria și meserie și altele — că pastoru in tóte se conduca turm'a sea.

Cu aceste pâna aci n'amu disu ca preotulu si'a implinitu datorintiele sele că factoru alu desvóltaiei omului. Elu inca mai are multe a-si implini.

Pe viitoriu trebuie acestu preotu sa faca turm'a sea a fi de o potrivă culta cu a altoru nēmuri din societate; trebuie sa o indrepte a-si căscigá mijlócele că sa pota victiui multiamita

iara nu necajita, căci din crescerea rea cu patimi cu necajitu și din seracie se nascu crimele și pecele. Preotii trebuie se ingrijasca dara și de multe ori pentru ocupatiunea trupului, (?) că se n'aiba elu ocașuni-rele, căci ocașunea aduce reulu.

(Va urmá.)

Festivitatea făcuta in onórea venirei Ilustritatiei Sele Dlu Eppu alu diecesei Caransebesiului.

Lugosiu in 10 Octobre 1865. (Intardiata.) Multiamita atátu potintelui creatoru, pentruca au binevoitu a no daru adevorat'a mangaiere sufletésca in urm'a dorintiei noastre indelungate! Ilustr. Sea Dlu Archiereu Ioann Popasu ne este aceea mangaiere de carea amu fostu lipsiti ca orbulu de lumina!

Avisarea despre venirea Ilustr. Sele Dlu Eppu Ioann Popasu ne electrisá tóte simțirile, asiá încátu toti ne sirguiamu din respoteri a satisfacere bucuriei noastre dinlantru prin semne din afara. Sambata in 18 Septembre st. v. se vedea pre tóte stratele poporulu serbatoresce imbracatu asceptandu cu ne-rebdare venirea acelu óspe mare, pre carele de multu lu dorise orasiulu acést'a.

La acést'a bucuria straordinaria a poporulu románu gr. res. alu Lugosiului participara și comunele vecine, ba chiaru și strainii fără deschilinire de natiunalitate și confessiune.

Delegatii oficianti ai comitatului anume: Subjudele și juratulu cerculu „Prebulu“ au intempinat pre Ilustritatea Sea D. Eppu in comun'a Zsup'a la confiniile comitatului. Asijderea din partea clerulu și a poporulu gr. res. au fostu intempinatu de on. D. Prot. Ioann Marcu in comun'a marginasia a Districtulu seu protopopescu anume Saculu, cu o avorbintia scurta; și fiindu dejá mediulu dílei descinse Ilustr. Sea la preotulu localu spre a se restaurá unde apoi si prandi. —

Dupa amédi la 1/2 pre 3 óre processe mai departe intre bubuitulu tréscureloru și suncululu camaneloru; și concomitatu de o multime de calareti ajunse la confiniile orasiulu unde lu bineventá d. jude centrala de cercu B. Stoianu cu o cuventare fórte potrivita, la carea Ilustritatea Sea i respunde cu afabilitatea-i ce lu caracteriséza. Continuandu-si calatori'a de aici — totu odata consocitu de unu banderiu de calareti imbracati in costume natiunali — la capataiulu orasiulu unde orá construitu unu arcu triumfalu fu bineventatu de judele opidulu in limb'a germana; cáruia totu in aceeași limba cu cunoscut'a s'a oratori i respunde; dela acést'a positiune, urmatu de un'a multime de carete și calareti inaintá pâna la crucea noastră cea din mijloculu piatiulu unde erá pregatita o capela de frudiari verdi dinlantru provediuta cu o méșă, carea erá adornata in form'a unui altariu. Aici lu asceptase dejá 60 preoti imbracati in cele mai pretiöse ornate bisericesci cu protopopulu Fagetulu P. on. D. Atanasiu Ioanovicu in frunte, carele cá conducatoriulu preotimei asceptande salutá pre Ilustritatea Sea Dlu Eppu cu un'a cuventare scurta de „bine ai venitu“ la carea Inaltu Présantia S'a cá si mai nainte respunde spre mangaierea poporulu. La acést'a positiune se aflá asceptandu tóta inteligintia noastră, și toti functiunarii Comitatulu cu Ilustritatea Sea Dlu Administratoru Comitatensu Stefanu de Ambrasiu in frunte, precum și alti multi straini inteligenti din clas'a privata cari toti urmara Ilustritatiei Sele D. Eppu pâna la biseric'a unde de asup'a portii de intrare erá făcutu unu arcu triumfalu construitu din frundiari verdi cu inscriptiunea „Bine ai venitu Archipastoriule!“

Dupace intrarâmo in biserică Ilustritatea Sea si făcu rogăciunea inaintea usiloru imperatéssei și apoi se incepú celebrarea vecernei cei mici; iar dupa finirea servitiulu P. O. D. Protopopu localu Ioann Marcu luá binecuventarea dela naltu Pre Sântia Se și suindu-se pre amvonu salutá pre Ilustrulu óspe prin o cuventare energiósă desfasurandu fazele temporiloru trecute, cari cu vitregitatea loru au apásatu și impilat natiunea romána, și religiunea ei; la acést'a respunde Ilustritatea Sea cu elocuintia sea cunoscuta cam in urmatoriulu modu, ca religiunea este bas'a și fundamentulu culturei și numai prin dens'a vomu poté evitá relele ce se intempla in lume, și vomu ajunge la unu bine comunu și fericitoriu etc.

Finindu-se S. servitiu de sér'a preotimea, precum și partea cea mai mare a poporulu coadunatu in biserică concomitá pre Ilustritatea Sea pâna la cas'a P. O. D. Protopopu localu, unde fu incuartiratu Naltu Pré Sântia Sea, și unde-lu asceptá din partea militara Ilustritatea Sea D. Colonelu Baronulu Waldek din impreuna cu subcolonelulu seu; aici apoi se presentara tóte brancele functiunariloru, precum și și preotimea totoruru confessiuniloru aflátore in opidulu nostru.

Sér'a se făcu o serenada fórte stralucita; unu conductu imosantu de 300 tortie și transparente cu flamure natiunali insotitu de music'a militara a regimentulu de Ulani care sa afla aici, processe dela Biseric'a noastră cátra cas'a P. O. D.

Protopopu, unde se află Ilustrul oște; aici cântă câte-va piese corului național și după aceea D. Vice-notariu Comitatusu I. Petricu în numele poporului rosti o cuvântare, sprimandu bucuria generală carea o simțim prin devenirea sub îngrijirea adevăratului nostru parinte Archipastoru după care apoi se intonă din partea corului „Intru multi ani!” Ilustritatea Sea respunse cu o oratoriă extraordinară fiindu cuvântul de multiamita cu „sa trăiască Maiestatea Sea pré bunulu nostru Imperatu și rege alu dulcei noastre patrii Ungariă Franciscu Iosifu I.” repetindu aceste cuvinte de 3 ori; la care poporul cu celu mai mare entusiasm prorupse în strigate nenumerate de „sa trăiască!” și după acést'a se re'ntorse conductulu la biserică, unde după ce au depus facele se imprasciă. —

Mai este încă de memoratu, ca în usi'a bisericeii de câtra apusu eră portretulu Ilustrității Sele Dlu Eppu în marime naturală în forma de transperantu asied'atu cu inscripțiunea: „Pace tuturor; pace voue; pacea mea lasu voue”; și fiindu ca eră foarte bine nimeritu atrase o multime de privitori până târziu în aceiasă noapte. Făra a ne lingusi' debuie sa marturisim și aceea; ca Dlu curatoru alu bisericeii, cunoscutulu nostru naționalistu Constantinu Udrea și-au pusu toța serguinti'a cu ocașiunea solenității acesti'a.

Dumineca în următoarea di' dimini'ti'a la 9 ore sub pontificarea Ilustrității Sele se celebră S. Liturgiă; și după pricésna tinu o cuvântare plină de invetiatura, prin carea atrase atentiunea a totu poporului, mai vertosu prin unele asemanări, cu care ilustră acestu cuventu.

După amedi la 3 ore s'a datu în onorea Ilustrității Sele Dlu Eppu în sal'a bisericeii unu banchetu stralucitu, la care au luat parte că la 120 persoane; sub decursulu acestui prândiu band'a militară au esecutatu piesele cele mai alese; iar câtra fine Dlu Protoscalu Comitatusu Filipu Pascu redica unu toastu în senatatea Ilustrulu oște, la care Naltu Pré Sânti'a Sea respondiendu fini cuventulu seu cu „sa trăiască Maiestatea Sea pré bunulu nostru monarchu Franciscu Iosifu I.” repetindu de 3 ori; la ce, cei de fatia prorupseră în entusiasm „sa trăiască” de nenumerate ori, și asiă se fini solenitatea acestei dle.

În următoarea di' adeca: luni în 20 Septembrie st. v. re'ntorse Naltu Pré Sânti'a Sea visitate inteligintiei, preotimei și visită până și pre economii nostri cei mai destinsi. În dnu'a acést'a în onorea Ilustrității Sele dede P. O. D. Protopopu Ioann Marcu unu prândiu stralucitu, la care participa toțe notabilitățile Orasiului nostru, și cam pre la 5 ore după amedi, după o cordială despărțire între bubuitulu tréscurilor și sunetulu Câmpaneloru insotitu de mai multe carete și calăreti parăsi orasiulu nostru.

Ddiu să-i dea putere și virtute, pentru că sa pōta coresponde chiamărei sele cei sante spre fericirea natiunei și a clerulu seu subordinatu!

Iosifu Tempe a Parochu greco resaritenu în Lugosiu.

Reflessiune la articolulu din părțile Muresiului. esitu în nr. 79 a „Telegrafulu Romanu”

Făgetu 12/24 Oct. 1865. Mai înainte de toțe debuie sa esprimămu acelu propusu, cumca acelu articulu nu exprime simtiulu și parerea alegătorilor. Elu au esitu sub masc'a de alegători, dară s'au fabricatu altunde-va în altu cercu cu totulu strainu, și noi amu fi doritu deca scriitoriulu amintitulu articulu dinpreuna cu fabricatorii aru fi odihnitu în pace, pentruca noi scim ce avemu de a face candu suntemu pe terenulu constitutionalu, fără de a cere svatu dela dloru. —

La întâi'a cetire pōte vedé ori-cine; ca nisuinti'a autorulu atinsei corespondintie de o parte e: a arunc'a pēt'a a-supr'a locuitorilor (Români și Germani) Din Făgetu, și cu osebite a-supr'a acelu barbatu, cu a cărui'a principii politice-nationale-constitutiunali totu cerculu de alegere e din destulu informatu, — iara de alta parte nisuinti'a acelu corespondinte e: a miscă totu ce se pote într'acolo, de a poté câscigă o parte din alegători pentru candidatulu D-sele din an. 1861. — Insa din căuse ce atare omu, dela care după parerea noastră nu s'aru poté acceptă alt'a de câtu unu contrariu simtiulu nationalo-religiunariu, — asiă precum în anul amintitu candu cu toțe, ca conducatorii comitatulu miscău toțe petrile pentru candidatulu corespondintelui, dară nu potura nici 10 a-si câscigă cu care poteau spedă cererea votisărei: și asiă d. corespondinte! încă atunci ti-au apusu speranti'a de a lucră contr'a Dlu Aureliu Maniu. —

Direpciunea luata fatia cu impregiurările aceste din parte-ne au fostu: nu de a preveni cu impunere imperativa — cum i se pare d. corespondinte — ci mai vertosu spre a incepe actiunea amu făcutu acei pasi care au voitu ai cunosce și

alti alegători din cercu, candu amu slobozitu biletele convocate în totu cerculu alegătoriu, câtra toti amicii Dlu Maniu invitandu-i la Cas'a opidulu Făgetu pe 8 Oct. a. c. dimini'ti'a la o consvatuire amicavere; — căci noi nu complotămu în ascunsu că d. corespondinte, ci lucrămu cu demnitate în fatiă lumii, — apoi deca d. corespondinte nu s'a infătiesiatu în dnu'a amintita la conferintia, este probabilu cumca nu e amicu Dlu Maniu ci e inamicu, pentruca amicii — din centru și cercu în numeru foarte mare au luat parte, precum în conferintia asiă și la banchetu. —

Între altele ne surprinsa mirarea candu cetirămu în amintitulu articulu, cum d. corespondinte se nascocoresce a esî în publicu cu o propunere asiă de grosolana și ne mai audita, de a pretinde programulu dela ablegatulu nostru Dr. Maniu — pecandu noua ne vine grētia candu numai audimu de programu, pentru ca noi judecăm omulu din trecutul lui iara nu din programe, — și se silesce ai trage la indoiēla increderea, ce de candu Dlu Maniu și-au inceputu cariera în an. 1860 că notariu publicu o are, care incredere s'au manifestatu mai de multe ori, dară și rectificatu-o pe deplin în adunările comitatense, ca aperiatoriulu causei nationale la diet'a din an. 1861. la Carlovitiu, în misiunea la Vienn'a din an. 1863 s. a. s. a. și care incredere în deplinu o posiede și astadi, căci ca unulu a cărui principii politice nationale constitutionali suntu tuturor adevăratiloru patrioti Români foarte bine cunoscute — nu pōte fi nici o indoiēla de a nu fi realesu de ablegatu dietalu iarasu cu unanimitate pentru diet'a din 186^{5/6} că și cum au fostu alesu în an. 1861. —

Deci fi convinsu și limiscitu dle corespondinte ca turburările cele descoperi nu se voru escă, fiindca Dlu Maniu e demnu de increderea întregulu cercu alegătoriu, și asiă prin aceea ce ai dīsu nu ia-i detrasu, nici i vei detrage increderea și stim'a ce o are la alegători. — Mai multi alegători.

Insemnarea

despre sum'a baniloru adunati din bunavointia dela binesimțitorii crestini gr. or. din dieces'a Caransebesiului pentru castigarea odōreloru episcopesci ale noulu Episcopu.

Din comun'a banatu Buciniu:

Sierbanu Stoila Parochu 2 f. Sultan'a preotés' soc. lui 40 xr. Anastasi'a Stoila fiic'a loru 60 xr. Ioann Glavanu epitr. 50 xr. Nicolau Raicu jude com. 1 f. Filipu Vess'a adjunctu comun. 30 xr. Lazaru Ciosiciu 20 xr. Ioann Semanu 1 f. Ioann Petric'a 20 xr. Dimitrie Tob'a 20 xr. Vasiliu Raicu 20 xr. Georgiu Marcutu 20 xr. Georgiu Vessa 20 xr. din lad'a sf. bisericeii 3 f. 10 xr. Summ'a 10 f. v. a.

Nr. 49—1 Publicare de Concursu.

Pentru următoarele statii invatiatoresci din Comitatu Carasiu, Districtulu Protopresviterescu Făgetu care au devenitu vacante, anume:

1) Temerstu, cu acést'a statiiune suntu impreunate următoarele emolumente anuale: 147 fl. v. a. 24. cubule de grău; 24 cub. de porumbu; 100 ponti de sare; 100 ponti de lardu; 15 ponti de lumini; 10 orgii be lemne și cortelu liberu.

2) Rumīnestu, de acést'a statiiune e legatu unu salariu anuale de 120 fl. v. a. 20 cub. de grău; 20 cub. de cucuru; 100 ponti de sare; 100 ponti de clissa; 15 ponti de lumini; 10 orgii de lemne și cortelu liberu cū grădina.

3) Pogānestu, la acést'a statiiune suntu impreunate următoarele emolumente: 63 fl. v. a. 1 jugeru de pamentu; 10 cub. de grău; 20 cub. de cucuru; 50 ponti de sare; 100 ponti de lardu; 12^{1/2} ponti de lamini; 8 orgii de lemne și cortelu liberu cu grădina.

4) Povergin'a, cu acést'a statiiune suntu impreunate următoarele emolumente anuale: 42 fl. v. a. 3 jugere de livada ^{1/2} jugeru grădina; 8 cub. de grău; 16 cub. de cucuru; 50 ponti de sare; 50 ponti de clissa; 12^{1/2} ponti de lumini; 8 orgii de lemne și cortelu liberu.

5) Nemesestu, cu acést'a statiiune e legatu unu salariu anuale de 35 fl. v. a. 8 cub. de grău 14 cub. de cucuru; 50 ponti de sare; 50 ponti de clissa; 10 ponti de lumini; 8 orgii de lemne și cortelu liberu.

Doritorii de a ocupă vreun'a din posturile aceste suntu avisati, că recursele sele provedute cu estrassulu de botezu; cu adevăritia despre sciintiele absolute, despre servitiulu de până aci și despre portarea sea morala și politica adresate câtra venerabilulu Consistoriu Caransebesianu, ale transpune la subscrissulu scaunu Protopopescu, în restempu de patru septemāni dela întâi'a publicare a concursulu acestui'a în fōi'a de fatia.

Dela Scaunulu Protopopescu gr. or. alu Făgetulu. Făgetu în 10 Oct. 1865.

Atanasiu Ioanovicu, Protopopu gr. or.